

Крыніца: adu.by Нацыянальны інстытут развіцця адукацыі

Дэма-версія практычнага задання для экзамена па гісторыі Беларусі, для навучэнцаў 9-х класаў (2022/2023 навучальны год). Білет 25. Варыянт 1

Білет 25. Практычнае заданне. Усходнія славяне на тэрыторыі Беларусі: рассяленне, асноўныя заняткі, племянныя княствы, кіраванне імі

Заданне складала: настаўнік Алесік Я.Я., ДУА «Алтушская сярэдняя школа» Маларыцкага раёна

Выкарыстоўваючы прадстаўленыя матэрыялы, адкажыце на пытанні:

1. Апішыце ўсходнеславянскія плямёны, якія рассяляліся на тэрыторыі Беларусі па плане: тэрыторыя рассялення, паходжанне назваў плямёнаў, племянныя цэнтры.
2. Назавіце асноўныя заняткі ўсходніх славян.
3. Дайце характарыстыку органам улады ўсходніх славян, расчыніце іх функцыі
4. Вывядзіце асноўныя ўмовы ўзнікнення племянных княстваў.

Крыніца 1

Усходнеславянскія аб'яднанні плямёнаў на тэрыторыі Беларусі

Крыніца 2

Гаспадарчая дзейнасць. Мініяцюра з летапісу

Крыніца 3

Княскі суд. Мастак Андрэй Рабуш

Адказы:

1. У VIII-IX стст. на тэрыторыі Беларусі склалася некалькі аб'яднанняў усходніх славян. Крывічы-палачане рассяліліся па цячэнні Заходняй Дзвіны, галоўным цэнтрам быў горад Полацк. Існуе літаратурная гіпотэза, што іх назва магла ўтварыцца ад слова "крэўныя", што азначае "блізкія па крыві". Паўднёвымі суседзямі полацкіх крывічоў былі дрыгавічы, якія жылі паміж Прыпяццю і Дзвіной, племянным цэнтрам дрыгавічоў быў горад Тураў. Распаўсюджана меркаванне, што іх назва паходзіць ад слова "дрыгва" — балота, бо ў старажытнасці тэрыторыя Прыпяцкага Палесся была забалочаная. Суседзямі дрыгавічоў былі радзімічы, якія пасяліліся на рацэ Сож. Адным са старажытных гарадоў радзімічаў быў Гомель. Згодна з летапісам "Аповесць мінулых гадоў" назва радзімічаў паходзіць ад імя правадыра Радзіма.

2. Асноўнымі заняткамі насельніцтва Беларусі ў IX-XII стст. былі земляробства і жывёлагадоўля. Пры падсечна-агнявым тыпе земляробства высакалі лес, спальвалі пні, засявалі вызваленую ад лесу зямлю. У якасці ўгнаення выкарыстоўвалі попел, які заставаўся пасля спальвання пнёў. Апрацоўвалі зямлю бараной-сукаваткай, зробленай са ствала дрэва з абсечанымі сукамі. Пры пераходзе да раллівага тыпу земляробства пачалі выкарыстоўваць драўляную саху з жалезнымі сашнікамі і драўлянае рала з жалезнымі наканечнікамі. Другарадную ролю гулялі паляванне, рыбалоўства, бортніцтва - збор мёда лясных пчол.

3. Асноўнымі органамі кіравання племянных княстваў з'яўляліся князь і веча. Князь выбіраўся з ліку шляхты і першапачаткова быў толькі кіраўніком дружыны - атрада ўзброеных і спецыяльна навучаных ваеннай справе людзей. З'яўленне дружыны садзейнічала значнаму ўмацаванню ўлады князя. Важнай функцыяй князя быў суд над абшчыннікамі. Князь збіраў з падуладнага насельніцтва даніну - натуральны падатак прадуктамі, які называўся палюдзем. Звычайна гэта адбывалася ўвосень, калі быў сабраны ўраджай.

Веча - народны сход. Веча магло разглядаць любыя пытанні. Аднак у рэальнасці супляменнікі збіраліся для рашэння найболей важных спраў. Да іх адносіліся пытанні вайны і міру. На веча з ліку шляхетных людзей абіраўся князь. Да веча чалавек мог звярнуцца ў пошуках абароны і справядлівага суда. Але права чыніць суд паступова перайшло да пароды старэйшын, а затым і да князя. Веча разглядала толькі самыя складаныя і забытаныя справы.

4. Рассяленне на тэрыторыі Беларусі славян суправаджалася фарміраваннем умоў для ўзнікнення дзяржаўнасці: развіццё гаспадаркі, маёмаснае і сацыяльнае расслаенне насельніцтва, неабходнасць у абароне ад знешніх небяспек, з'яўленне прафесійнага войска - дружыны. Дадзеныя абставіны прывялі да з'яўлення першых племянных княстваў: у крывічоў - Полацкага, у дрыгавічоў - Тураўскага.